

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου «Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα κάθε προσώπου σε δικαστική ακρόαση και προστασία των δικαιωμάτων και των έννομων συμφερόντων του. Παράλληλα, κατά το άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος η αρχή του κοινωνικού κράτους τελεί υπό την εγγύηση του κράτους και όλα τα κρατικά όργανα οφείλουν να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος δικαστικής ακρόασης και προστασίας εξακολουθεί να εξαρτάται από τους οικονομικούς πόρους του ενδιαφερόμενου προσώπου. Η εξάρτηση όμως της πρόσβασης στη δικαιοσύνη από την οικονομική κατάσταση μπορεί να οδηγήσει σε πλημμελή άσκηση ή και αδυναμία ασκήσεως του συνταγματικού δικαιώματος, προς βλάβη των δικαιωμάτων των αδύναμων προσώπων. Για το λόγο αυτόν, επιτάσσεται η οργάνωση θεσμού παροχής νομικής αρωγής προς τους πολίτες χαμηλού εισοδήματος με μέριμνα της πολιτείας. Εξάλλου, ειδικά για το χώρο της ποινικής δικαιοσύνης, το άρθρο 6 παρ. 3 εδ. (γ) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ορίζει ότι κάθε κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να του παρασχεθεί δωρεάν συνήγορος σε περίπτωση που δεν διαθέτει τα μέσα για την κάλυψη της αμοιβής του και αυτό ενδείκνυται από το συμφέρον της δικαιοσύνης. Όπως επανειλημμένα έχει κρίνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το δικαίωμα του άπορου κατηγορούμενου σε διορισμό συνηγόρου υπεράσπισης αποτελεί στοιχείο της δίκαιης δίκης, λαμβανομένης βέβαια υπόψη της σοβαρότητας του αδικήματος για το οποίο κατηγορείται (βλ. απόφαση BIBA κατά Ελλάδας της 26ης Σεπτεμβρίου 2000). Τέλος, με την οδηγία 2003/8/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003 για τη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυννοριακών διαφορών, θεσπίζονται ελάχιστοι κοινοί κανόνες σχετικά με την παροχή νομικής βοήθειας στις εν λόγω διαφορές.

Με το σχέδιο νόμου οργανώνεται πλήρες σύστημα νομικής βοήθειας προς τους πολίτες χαμηλού εισοδήματος για την πραγμάτωση των προαναφερθεισών συνταγματικών επιταγών και την εκπλήρωση των διεθνών υποχρεώσεών μας. Βασική επιδίωξη είναι η δημιουργία ενός διευρυμένου, αλλά και βιώσιμου πλαισίου νομικής αρωγής για οικονομικά ασθενή μέλη του κοινωνικού σώματος. Το νέο σύστημα αντικαθιστά τις ισχύουσες διατάξεις, οι οποίες είναι ανεπαρκείς και έχουν περιέλθει κατά μεγάλο βαθμό σε αχρησία.

Το πρώτο κεφάλαιο του σχεδίου νόμου περιέχει γενικές διατάξεις που καθορίζουν ιδίως τα δικαιούμενα πρόσωπα και τη διαδικασία. Το δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο ρυθμίζουν την παροχή νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις, και σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα αντίστοιχα. Το τελευταίο κεφάλαιο ρυθμίζει την εκκαθάριση και είσπραξη των εξόδων.

Με το άρθρο 1 καθορίζεται ο κύκλος των δικαιούχων νομικής βοήθειας. Τα κριτήρια που θέτει ο νόμος αφορούν στο εισόδημα και την ιθαγένεια του προσώπου. Για τους

πολίτες κρατών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτείται να κατοικούν ή να έχουν συνήθη διαμονή, νομίμως, εντός της Ένωσης. Έτσι, με την πρώτη παράγραφο ορίζεται ότι δικαιούχοι είναι οι χαμηλού εισοδήματος πολίτες της χώρας μας και των υπόλοιπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και οι πολίτες τρίτου κράτους εφόσον, νομίμως, κατοικούν ή έχουν συνήθη διαμονή στην Ένωση. Έτσι, καταργείται η ισχύουσα εξάρτηση της παροχής βοήθειας από την αρχή της αμοιβαιότητας (άρθρο 195 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ), η οποία αδικαιολόγητα εξίσωνε τον αδύναμο πολίτη αλλοδαπού κράτους με την πρακτική που ακολουθούσε το κράτος ιθαγένειάς του. Με τη δεύτερη παράγραφο ορίζεται ότι ως χαμηλού εισοδήματος θεωρούνται εκείνοι με ετήσιο οικογενειακό εισόδημα που δεν υπερβαίνει τα δύο τρίτα των κατώτατων ετήσιων ατομικών αποδοχών που προβλέπει η εκάστοτε Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας. Αυτός ο περιορισμός είναι αναγκαίος, ιδίως κατά την πρώτη περιόδο εφαρμογής του νόμου, ώστε να διασφαλισθεί ότι η βοήθεια της πολιτείας θα παρέχεται προς εκείνους που την έχουν ανάγκη.

Οι περιορισμοί όμως του άρθρου 1, ως προς την ιθαγένεια και το εισόδημα, δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση υπεράσπισης κατηγορούμενου για κακούργημα ή για πλημμέλημα που κατελήφθη επ' αυτοφώρω, καθώς και σε περίπτωση ψυχιατρικής πραγματογνωμοσύνης (άρθρο 6 παρ. 2). Σε αυτές τις περιπτώσεις, όπου η πρωτοβουλία κίνησης της διαδικασίας ανήκει στην πολιτεία και η άμεση παροχή νομικής αρωγής είναι ζωτική για την προστασία σοβαρών συμφερόντων του κατηγορούμενου, η δικαιοσύνη επιβάλλει τη δωρεάν παροχή συνηγόρου σε κάθε πολίτη που ζητά την κρατική αρωγή.

Με το άρθρο 2 ρυθμίζεται το περιεχόμενο της αίτησης και η διαδικασία παροχής νομικής βοήθειας. Βασικές αρχές της διαδικασίας είναι η απλότητα, η ταχύτητα και η ευελιξία. Έτσι, ορίζεται ότι για την παραδοχή της αίτησης απαιτείται πιθανολόγηση, ενώ δίδεται ευρεία ευχέρεια στο δικαστή να αναζητήσει κάθε αναγκαίο συμπληρωματικό στοιχείο. Ο αιτών όμως οφείλει να επισυνάψει στην αίτηση τα αναγκαία δικαιολογητικά, ώστε να διασφαλίζεται τόσο η ταχεία εξέταση της αίτησης, όσο και η ορθότητα της κρίσης. Παράλληλα, ο δικαστής οφείλει να αιτιολογεί την αποδοχή ή απόρριψη της αίτησης, ώστε να δίδεται επαρκής λόγος στον πολίτη.

Το άρθρο 3 ρυθμίζει τη διαδικασία επιλογής συνηγόρου. Βασική αρχή του σχεδίου νόμου είναι η ενεργός συμμετοχή των οικείων δικηγορικών συλλόγων που εκδηλώνεται ιδίως με την κατάστρωση πίνακα συνηγόρων υπηρεσίας. Παράλληλα, διασφαλίζεται ότι κάθε δικηγόρος υπηρεσίας θα χρεώνεται μία μόνο υπόθεση έως την εξάντληση του πίνακα, ώστε να αποφεύγεται η διακριτική μεταχείριση και η αντιδεοντολογική εκμετάλλευση του θεσμού. Με το άρθρο 4 ρυθμίζεται η ανάκληση, η παύση και ο περιορισμός της βοήθειας και οι κυρώσεις σε περίπτωση αναληθούς δήλωσης. Οικοθεν νοείται ότι η προβλεπόμενη χρηματική ποινή δεν θίγει την τυχόν ποινική ευθύνη του υπαιτίου.

Με το άρθρο 5 εισάγεται ο σημαντικός θεσμός της συμβουλευτικής βοήθειας από τους προέδρους και εισαγγελείς υπηρεσίας των κατά τόπο αρμόδιων Εισαγγελιών και Δικαστηρίων. Αυτός ο θεσμός δεν υποκαθιστά βέβαια το ρόλο του συνηγόρου υπηρεσίας. Αντίθετα ορίζεται ότι στο πλαίσιο της συμβουλευτικής βοήθειας θα ενημερώνονται οι πολίτες για τη δυνατότητα ένταξης

τους στο σύστημα νομικής βοήθειας.

Με τα άρθρα 6-7 ρυθμίζεται ο διορισμός συνηγόρου υπηρεσίας σε ποινικές υποθέσεις. Με τις νέες διατάξεις επέρχεται ουσιαστική διεύρυνση του πλαισίου νομικής βοήθειας, ώστε να διορίζεται συνηγόρος υπέρ κατηγορουμένου και για εφέσεις, αναιρέσεις και αιτήσεις επανάληψης της διαδικασίας. Τίθενται όμως ελάχιστα πλαίσια απειλούμενων ή, κατά περίπτωση, επιβληθεισών ποινών, ώστε να είναι ορθολογική και αποτελεσματική η παροχή της βοήθειας προς τα πρόσωπα που την χρειάζονται. Παράλληλα, προβλέπεται πλέον ο διορισμός συνηγόρου και υπέρ του θύματος, για υποβολή έγκλησης και παράσταση πολιτικής αγωγής σε ευρύ κύκλο αδικημάτων. Με τον τρόπο αυτόν, διασφαλίζεται και στο χώρο της νομικής βοήθειας η ισότητα των όπλων μεταξύ κατηγορούμενου και θύματος.

Τα άρθρα 8-11 διέπουν την παροχή νομικής βοήθειας σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα. Με το άρθρο 8 ορίζεται η αρχή για την παροχή της βοήθειας και προβλέπεται, για πρώτη φορά, δικαίωμα προσφυγής ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου. Το άρθρο 9 ρυθμίζει με ευρύτητα την παρεχόμενη βοήθεια, η οποία συνίσταται στην απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής μέρους ή του συνόλου των εξόδων της διαδικασίας και στο διορισμό συνηγόρου, συμβολαιογράφου και δικαστικού επιμελητή.

Τα άρθρα 10 και 11 περιέχουν ειδικές διατάξεις για διασυννοριακές διαφορές αστικού ή εμπορικού χαρακτήρα σύμφωνα με την οδηγία 2003/8/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003 «για τη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυννοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με την παροχή νομικής βοήθειας στις διαφορές αυτές». Με τις νέες ρυθμίσεις διευκολύνεται η κάλυψη εξόδων που σχετίζονται με το διασυννοριακό χαρακτήρα της διαφοράς (αμοιβή διερμηνέα, έξοδα μετάφρασης και δαπάνες μετακίνησης), καθώς και η παροχή νομικών συμβουλών για τη διευθέτηση της διαφοράς. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται, υπέρ προσώπων που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή στην Ελλάδα, ο διορισμός συνηγόρου για παροχή νομικών συμβουλών έως την παραλαβή αίτησης νομικής αρωγής από τις αρχές αλλοδαπού κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου εκκρεμεί υπόθεσή τους. Προκειμένου να είναι ομοιόμορφη η εφαρμογή των νέων διατάξεων εντός της Ένωσης, ορίζεται στο άρθρο 17 ότι η ισχύς του άρθρου 10 αρχίζει στις 30 Νοεμβρίου 2004, τελευταία ημέρα προσαρμογής προς την οδηγία. Τέλος, με το άρθρο 11 ρυθμίζεται η διαδικασία διαβίβασης αιτήσεων για την παροχή νομικής αρωγής σε άλλο κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η διευκόλυνση του αιτούντα στη σύνταξη και μετάφραση της αίτησης.

Με τα άρθρα 12-15 ρυθμίζεται η εκκαθάριση και είσπραξη των εξόδων. Τα έξοδα καταβάλλονται από τον κρατικό προϋπολογισμό δίχως την επιβολή οποιουδήποτε νέου τέλους ή επιβάρυνσης των πολιτών. Σε περίπτωση που η δικαστική απόφαση επιβάλει τα έξοδα σε βάρος του αντιδίκου αυτού που έλαβε νομική βοήθεια, το μέρος των εξόδων κατά το οποίο επιβαρύνθηκε το Ελληνικό Δημόσιο καταλογίζεται υπέρ του Δημοσίου και εισπράττεται από αυτό. Τέλος, παρέχεται εξουσιοδότηση για τον καθορισμό της αποζημίωσης των δικηγόρων υπηρεσίας, των συμβολαιογράφων, των δικαστικών επιμελητών και άλλων προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες στο

πλαίσιο της παροχής νομικής βοήθειας και ορίζεται ότι απαλλάσσονται οι δικηγόροι υπηρεσίας από την έκδοση γραμματίου προείσπραξης.

Με το άρθρο 16 καταργείται το άρθρο 96Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για το διορισμό συνηγόρου σε πλημμελήματα, ενώ ορίζεται ότι σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα δεν εφαρμόζεται το κεφάλαιο του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για το ευεργέτημα της πενίας, καθώς το σχέδιο νόμου οργανώνει ένα πλήρες σύστημα νομικής βοήθειας. Επιλέχθηκε αυτή η νομοτεχνική διαρρύθμιση αντί της καταργήσεως του κεφαλαίου, ώστε να μην επηρεαστεί η ανάλογη εφαρμογή των οικείων διατάξεων περί ευεργετήματος της πενίας από δικαστήρια άλλων δικαιοδοσιών. Τέλος με το άρθρο 17 ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

Αθήνα, 11 Δεκεμβρίου 2003

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ν. Χριστοδουλάκης

Φ. Πετσάλνικος

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Δικαιούχοι νομικής βοήθειας

1. Δικαιούχοι νομικής βοήθειας είναι οι χαμηλού εισοδήματος πολίτες κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τρίτου Κράτους εφόσον οι τελευταίοι έχουν, νομίμως, κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2. Πολίτες χαμηλού εισοδήματος, δικαιούχοι νομικής βοήθειας, είναι εκείνοι των οποίων το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει τα δύο τρίτα των κατώτατων ετήσιων ατομικών αποδοχών που προβλέπει η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας. Σε περίπτωση ενδοοικογενειακής διαφοράς δε λαμβάνεται υπόψη το εισόδημα εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η δίκη ή η δικαστική ενέργεια.

Άρθρο 2

Διαδικασία

1. Η νομική βοήθεια παρέχεται ύστερα από αίτηση του δικαιούχου. Η αίτηση αναφέρει συνοπτικά το αντικείμενο της δίκης ή της πράξης και τα στοιχεία που βεβαιώνουν τη συνδρομή των προϋποθέσεων για την παροχή της βοήθειας.

2. Στην αίτηση επισυνάπτονται τα αναγκαία δικαιολογητικά αποδεικτικά της οικονομικής καταστάσεως (ιδίως αντίγραφο φορολογικής δήλωσης ή βεβαίωση του εφόρου ότι δεν υποχρεούται σε υποβολή δήλωσης, αντίγραφο

φο δήλωσης περιουσιακής καταστάσεως, εκκαθαριστικού σημειώματος, Α.Φ.Μ., βεβαιώσεις υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, ένορκες βεβαιώσεις) και αποδεικτικά της κατά την πρώτη παράγραφο του άρθρου 1 κατοικίας ή διαμονής, εάν πρόκειται για πολίτη τρίτου κράτους.

3. Η αίτηση και τα δικαιολογητικά υποβάλλονται δεκαπέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δίκη ή την πράξη για την οποία ζητείται η παροχή νομικής βοήθειας. Η προθεσμία μπορεί να συντμηθεί σε περίπτωση μεταγενέστερης κλήτευσης. Η διαδικασία διεξάγεται ατελώς και δεν είναι υποχρεωτική η παράσταση με δικηγόρο.

4. Για την παραδοχή της αίτησης αρκεί πιθανολόγηση. Ο αρμόδιος για την εξέτασή της δικαστής μπορεί να εξετάσει μάρτυρες, καθώς και τον αιτούντα, με όρκο ή χωρίς όρκο, να συγκεντρώσει κάθε αναγκαία πληροφορία και στοιχείο και να διατάξει την κλήτευση του αντιδίκου.

5. Η αποδοχή ή απόρριψη της αίτησης πρέπει να είναι αιτιολογημένη. Νέα αίτηση μπορεί να υποβληθεί σε περίπτωση μεταβολής των πραγματικών περιστάσεων. Συμπληρωματική αίτηση επιτρέπεται σε κάθε περίπτωση.

Άρθρο 3

Διορισμός συνηγόρου υπηρεσίας

1. Σε περίπτωση διορισμού δικηγόρου, η επιλογή γίνεται βάσει καταστάσεως που καταρτίζει ο οικείος Δικηγορικός Σύλλογος. Κάθε Δικηγορικός Σύλλογος συντάσσει μηνιαία κατάσταση των δικηγόρων υπηρεσίας του επόμενου μήνα, ξεχωριστά για ποινικές υποθέσεις και για υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα, και την αποστέλλει στο οικείο Δικαστήριο. Διαγράφεται από τον πίνακα και δεν μπορεί να γραφεί στο μέλλον δικηγόρος που αρνήθηκε να αναλάβει ή εγκατέλειψε το έργο της υπεράσπισης χωρίς σπουδαίο λόγο, κατά την κρίση του δικαστή ή του προέδρου που διευθύνει το δικαστήριο. Οι τελευταίοι συντάσσουν έκθεση που αποστέλλεται στο Δικηγορικό Σύλλογο.

2. Οι συνήγοροι υπηρεσίας ορίζονται κατ' αλφαβητική σειρά από την αντίστοιχη κατάσταση του Δικηγορικού Συλλόγου. Κάθε δικηγόρος χρεώνεται με μόνο μία υπόθεση. Ως μία υπόθεση θεωρείται και η συνεκδίκηση περισσότερων υποθέσεων του ίδιου προσώπου ή περισσότερων προσώπων λόγω ομοδικίας, συναιτιότητας ή συναφείας.

3. Ο διοριζόμενος δικηγόρος, συμβολαιογράφος ή δικαστικός επιμελητής έχει υποχρέωση να δεχθεί και εκτελέσει την εντολή δίχως αξίωση προκαταβολής αμοιβής ή δικαιωμάτων.

Άρθρο 4

Παύση, ανάκληση και περιορισμός της βοήθειας

1. Η νομική βοήθεια παύει με το θάνατο του δικαιούχου. Πράξεις που δεν επιδέχονται αναβολή μπορούν να ενεργηθούν και αργότερα με βάση τη βοήθεια που δόθηκε.

2. Η νομική βοήθεια μπορεί να ανακληθεί ή να περιορισθεί με απόφαση του αρμόδιου δικαστή, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα, εφόσον αποδεικνύεται ότι οι προϋποθέσεις της παροχής είτε δεν υπήρχαν είτε εξέλιπαν είτε μεταβλήθηκαν ουσιαστικά.

3. Μαζί με την ανάκληση μπορεί να επιβληθεί στον αιτούντα που πέτυχε την παροχή της βοήθειας με αναληθή αίτηση ή στοιχεία χρηματική ποινή από δεκαπέντε έως εκατόν πενήντα ευρώ. Η χρηματική ποινή δεν θίγει την

υποχρέωση καταβολής των ποσών από τα οποία απαλλάχθηκε.

Άρθρο 5

Συμβουλευτική βοήθεια

Συμβουλευτική βοήθεια μπορεί να παρέχεται επί ποινικών υποθέσεων από τους εισαγγελείς υπηρεσίας και τους εισαγγελείς-επόπτες των καταστημάτων κράτησης, και επί πολιτικών υποθέσεων από τους προέδρους υπηρεσίας των κατά τόπους αρμόδιων Δικαστηρίων, από τους οποίους θα ενημερώνονται οι ενδιαφερόμενοι για τη δυνατότητα ένταξής τους στο σύστημα της νομικής βοήθειας για πολίτες χαμηλού εισοδήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Άρθρο 6

Αρμόδια Αρχή

1. Αρμόδια Αρχή για την εξέταση της αίτησης παροχής νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις είναι ο πρόεδρος του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί προς εκδίκηση η υπόθεση του αιτούντος ή ενώπιον της οποίας πρέπει να ασκηθεί το σχετικό ένδικο μέσο ή βοήθημα.

2. Στις περιπτώσεις των άρθρων 100 παρ. 3, 200 παρ. 1 εδ. β', 340, 376, 423 παρ. 1, Κ.Π.Δ. ο διορισμός του συνηγόρου γίνεται όπως ορίζεται με τις διατάξεις των άρθρων αυτών και δεν απαιτείται να συντρέχουν οι όροι του άρθρου 1, ούτε να ακολουθηθεί η διαδικασία του άρθρου 2.

Άρθρο 7

Διορισμός συνηγόρου υπηρεσίας σε ποινικές υποθέσεις

1. Η παροχή νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις συνίσταται στο διορισμό συνηγόρου.

2. Συνήγοροι ορίζονται υπέρ κατηγορουμένου:

α) για κακουργήματα, κατά το στάδιο της ανάκρισης και κατά τη συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο,

β) για πλημμελήματα αρμοδιότητας Τριμελούς Πλημμελειοδικείου για τα οποία προβλέπεται ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον έξι (6) μηνών, κατά τη συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο,

γ) για εφέσεις κατ' αποφάσεων Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων, Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου, Τριμελούς Πλημμελειοδικείου και για παράσταση κατά την εκδίκηση αυτών ενώπιον του δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου εφόσον πρωτοδίκως έχει επιβληθεί στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον έξι μηνών,

δ) για αναιρέσεις κατ' αποφάσεων των ως άνω Δικαστηρίων, και κατ' αποφάσεων του Μικτού Ορκωτού Εφετείου, του Πενταμελούς Εφετείου και του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων, εφόσον έχει επιβληθεί στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον ενός έτους,

ε) για αιτήσεις επαναλήψεως της διαδικασίας υπέρ καταδικασμένου, εφόσον έχει επιβληθεί στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον έξι μηνών.

3. Συνήγοροι ορίζονται και για σύνταξη και υποβολή έγκλησης και για παράσταση πολιτικής αγωγής σε κάθε βαθμό σε θύματα βασανιστηρίων και άλλων προσβολών της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας (Π.Κ. 137 Α και Β), διακρί-

σεων και παραβιάσεων της ίσης μεταχείρισης, εγκλημάτων κατά της ζωής, κατά της προσωπικής ελευθερίας και της γενετήσιας ελευθερίας, οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κατά της ιδιοκτησίας και των περιουσιακών δικαιωμάτων, σωματικών βλαβών και εγκλημάτων σχετικών με το γάμο και την οικογένεια, και εφόσον πρόκειται για κακουργήματα ή για πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου για τα οποία απειλείται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών.

4. Προϋπόθεση για την παροχή νομικής βοήθειας σε περιπτώσεις ενδίκων μέσων και βοηθημάτων είναι να είναι αυτά παραδεκτά, να στηρίζονται στο νόμο και να μην είναι προφανώς αβάσιμα στην ουσία. Για την άσκηση αιτήσεως αναιρέσεως και την παράσταση ενώπιον του Αρείου Πάγου ο δικαιούχος της νομικής βοήθειας υποχρεούται να προκαταβάλει ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) του εκάστοτε οριζόμενου ελαχίστου ορίου δικηγορικής αμοιβής υπέρ του Δημοσίου. Είναι δυνατή η απαλλαγή από την υποχρέωση αυτή εάν ο δικαιούχος αδυνατεί να καταβάλει το πιο πάνω ποσοστό.

5. Ο δικαιούχος έχει υποχρέωση να αποδεχθεί το συνήγορο που του διορίστηκε.

6. Ο διορισμός ισχύει μέχρι την οριστική περάτωση της δίκης ή της διαδικαστικής ενέργειας στον ίδιο βαθμό δικαιοδοσίας, καθώς και για την άσκηση ένδικου μέσου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΕ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Άρθρο 8 Αρμόδια αρχή

1. Αρμόδια αρχή για την εξέταση της αίτησης παροχής νομικής βοήθειας σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα είναι ο ειρηνοδίκης, ο δικαστής του Μονομελούς Πρωτοδικείου ή ο πρόεδρος του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί ή πρόκειται να εισαχθεί η δίκη και, εάν πρόκειται για πράξεις που είναι άσχετες με δίκη, από τον ειρηνοδίκη της κατοικίας του αιτούντος.

2. Κατά της απόφασης του ειρηνοδίκη, του δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου και του προέδρου του Πρωτοδικείου μπορεί να ασκηθεί προσφυγή από τον αιτούντα ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου. Η προσφυγή εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

Άρθρο 9 Περιεχόμενο νομικής βοήθειας

1. Η παροχή νομικής βοήθειας σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα συνίσταται στην απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής μέρους ή του συνόλου των εξόδων της διαδικασίας και, εφόσον ειδικώς ζητηθεί, στο διορισμό δικηγόρου, συμβολαιογράφου και δικαστικού επιμελητή, με την εντολή να υπερασπιστούν τον δικαιούχο, να τον εκπροσωπήσουν στο δικαστήριο και να του δώσουν τη βοήθεια που χρειάζεται για να γίνουν οι αναγκαίες πράξεις.

2. Η απαλλαγή περιλαμβάνει ιδίως τα τέλη χαρτοσήμου, το τέλος δικαστικού ενσήμου, το τέλος απογράφου και τις προσαυξήσεις τους, τα δικαιώματα των μαρτύρων, των πραγματογνωμόνων, τα δικαιώματα ή την αμοιβή του διοριζόμενου δικηγόρου, συμβολαιογράφου και

δικαστικού επιμελητή, καθώς και την υποχρέωση εγγυοδοσίας για τα έξοδα αυτά.

3. Η νομική βοήθεια παρέχεται χωριστά για κάθε δίκη, ισχύει για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας για κάθε δικαστήριο και αφορά και την αναγκαστική εκτέλεση της απόφασης.

4. Προϋπόθεση για την παροχή νομικής βοήθειας σε περιπτώσεις άσκησης και υποστήριξης ενδίκων μέσων και βοηθημάτων είναι να είναι αυτά παραδεκτά, να στηρίζονται στο νόμο και να μην είναι προφανώς αβάσιμα στην ουσία ή ασύμφορα. Συνεκτιμάται και η σημασία της υπόθεσης για τον αιτούντα.

5. Ο δικαιούχος της νομικής βοήθειας υποχρεούται να προκαταβάλει ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) του εκάστοτε οριζόμενου ελαχίστου ορίου δικηγορικής αμοιβής υπέρ του Δημοσίου. Είναι δυνατή η απαλλαγή από την υποχρέωση αυτή εάν ο δικαιούχος αδυνατεί να καταβάλει το πιο πάνω ποσοστό.

6. Ο διορισμός δικηγόρου ισχύει ως παροχή δικαστικής πληρεξουσιότητας από το δικαιούχο, στην έκταση που ορίζει το άρθρο 97 Κ.Πολ.Δ. εκτός εάν η απόφαση, με αίτηση του δικαιούχου, την επεκτείνει ή την περιορίζει.

7. Η παροχή νομικής βοήθειας δεν επηρεάζει την υποχρέωση καταβολής των εξόδων που επιδικάστηκαν στον αντίδικο.

Άρθρο 10 Ειδικές διατάξεις για διασυνοριακές διαφορές

Αν το πρόσωπο το οποίο ζητεί νομική βοήθεια σε υπόθεση αστικού ή εμπορικού χαρακτήρα έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύουν οι ακόλουθες ειδικές ρυθμίσεις:

α) Δικαιούχος νομικής βοήθειας είναι και εκείνος που συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις του νόμου, έχει όμως οικογενειακό εισόδημα που υπερβαίνει το ποσό της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 1, εάν αποδεικνύει ότι δεν μπορεί να ανταποκριθεί στα δικαστικά έξοδα λόγω της διαφοράς στις δαπάνες διαβίωσης μεταξύ του κράτους - μέλους κατοικίας ή συνήθους διαμονής και της Ελλάδας.

β) Η κατά την πρώτη παράγραφο του άρθρου 9 απαλλαγή μπορεί να περιλαμβάνει και αα) την αμοιβή διερμηνέα, ββ) τα έξοδα επίσημης μετάφρασης των εγγράφων που απαιτούνται για την επίλυση της διαφοράς και γγ) τα έξοδα στα οποία υποβάλλεται ο αιτών για μετακίνηση προσώπου που συνδέεται με την υποστήριξη του αιτήματος του αιτούντος, εφόσον επιβάλλεται η αυτοπρόσωπη παρουσία του στο δικαστήριο και το δικαστήριο αποφασίζει ότι το εν λόγω πρόσωπο δεν μπορεί άλλως να μετέσχει στη διαδικασία.

γ) Η νομική βοήθεια μπορεί να συνίσταται και στο διορισμό συνηγόρου για την παροχή νομικών συμβουλών με σκοπό τη διευθέτηση της διαφοράς πριν εισαχθεί αυτή ενώπιον δικαστηρίου. Διορισμός συνηγόρου για παροχή νομικών συμβουλών χωρεί και υπέρ προσώπου που έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα, αλλά ζητεί την παροχή νομικής βοήθειας για δίκη ή διαδικαστική ενέργεια σε άλλο κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έως την παραλαβή της αίτησης για την παροχή νομικής βοήθειας από την αρμόδια αρχή του αλλοδαπού κράτους - μέλους. Η πέμπτη παράγραφος του άρθρου 9 εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή.

Άρθρο 11 **Διαβίβαση αιτήσεων**

Αρμόδια αρχή για την παραλαβή αιτήσεων προσώπων που έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στην Ελλάδα για την παροχή νομικής βοήθειας από άλλο κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και οι οποίες εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/8/ΕΚ του Συμβουλίου, είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Η αρμόδια αρχή παρέχει συνδρομή στον αιτούντα, ώστε η αίτηση να συνοδεύεται από τα δικαιολογητικά που γνωρίζει ότι απαιτούνται για να κριθεί η αίτηση και παρέχει δίχως δαπάνη του αιτούντος, εφόσον ζητηθεί, κάθε απαραίτητη μετάφραση της αίτησης και των δικαιολογητικών εγγράφων. Η αίτηση διαβιβάζεται στην αρχή του αλλοδαπού κράτους εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της, δεόντως συμπληρωμένη, και με μεταφρασμένα τα δικαιολογητικά έγγραφα. Δεν απαιτείται επικύρωση για τα έγγραφα που διαβιβάζονται. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την υποβολή και διαβίβαση αιτήσεων νομικής βοήθειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ **ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ**

Άρθρο 12 **Εκκαθάριση**

1. Η εκκαθάριση των εξόδων της δίκης γίνεται κατά τις ισχύουσες κατά περίπτωση διατάξεις και περιλαμβάνει και τα έξοδα από τα οποία απαλλάχθηκε ο δικαιούχος, καθώς και την αποζημίωση του δικηγόρου και κάθε άλλου προσώπου που βαρύνει, κατά το νόμο αυτόν, το Δημόσιο.

2. Εάν η απόφαση επιβάλει τα έξοδα σε βάρος του αντιδίκου του δικαιούχου ή άλλου προσώπου, τα έξοδα από τα οποία απαλλάχθηκε ο δικαιούχος και η αποζημίωση δικηγόρου και κάθε άλλου προσώπου που βαρύνει το Δημόσιο επιδικάζονται υπέρ του Δημοσίου και εισπράττονται από αυτό σύμφωνα με τις διατάξεις για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων. Στον δικαιούχο αποδίδεται, κατά το μέρος που τυχόν καλύπτεται από την είσπραξη, το ποσό που τυχόν προκατέβαλε.

Άρθρο 13 **Πόροι για την παροχή νομικής βοήθειας**

Εγγράφεται κατ' έτος ειδική πίστωση στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την κάλυψη της αποζημίωσης δικηγόρων και άλλων προσώπων που προσφέρουν υπηρεσίες στο πλαίσιο του συστήματος νομικής βοήθειας.

Άρθρο 14 **Αποζημίωση δικηγόρων υπηρεσίας και άλλων προσώπων**

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης ορίζεται η αποζημίωση των δικηγόρων υπηρεσίας, συμβολαιογράφων, δικαστικών επιμελητών και άλλων προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες στο πλαίσιο της παροχής νομικής βοήθειας, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα κατώτατα όρια καθορισμού

αμοιβής. Με όμοια απόφαση καθορίζεται το πλαίσιο και η διαδικασία εκκαθάρισης και είσπραξης της αποζημίωσης, καθώς και προκαταβολής των εξόδων από τον δικαιούχο της βοήθειας.

2. Αρμόδιο όργανο για τη συλλογή των δικαιολογητικών και των αιτήσεων των δικαιούχων δικηγόρων και άλλων προσώπων για τη διαβίβασή τους στο Υπουργείο Δικαιοσύνης είναι η διοίκηση του αρμόδιου Δικαστηρίου.

Άρθρο 15 **Μη έκδοση γραμματίου προείσπραξης επί καταβολής αποζημιώσεων**

1. Για την καταβαλλόμενη σε δικηγόρο υπηρεσίας αποζημίωση δεν εκδίδεται γραμμάτιο προείσπραξης και δεν γίνεται παρακράτηση ποσοστού υπέρ του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου.

2. Δεν εκδίδεται γραμμάτιο προείσπραξης σε περίπτωση παροχής νομικής βοήθειας από δικηγόρους που ενεργούν στο πλαίσιο προγραμμάτων νομικής αρωγής μη κρατικών φορέων και οι οποίοι δεν λαμβάνουν αμοιβή για την παροχή των υπηρεσιών τους.

Άρθρο 16 **Τελικές διατάξεις**

1. Για την παροχή νομικής βοήθειας σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου αποκλείεται η εφαρμογή του εικοστού δεύτερου κεφαλαίου του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρα 194 έως 204).

2. Το άρθρο 96Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας καταργείται.

Άρθρο 17 **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός από το άρθρο 10, το οποίο τίθεται σε ισχύ από τις 30 Νοεμβρίου 2004.

Αθήνα, 11 Δεκεμβρίου 2003

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ν. Χριστοδουλάκης

Φ. Πετσάλνικος

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ (άρθρο 75 παρ. 3 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου «Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος»

Από τις διατάξεις του προτεινόμενου νομοσχεδίου, προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

Ι. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού

1. Ετήσια δαπάνη για την κάλυψη της αποζημίωσης δι-

κηγόρων και άλλων προσώπων (συμβολαιογράφων, δικαστικών επιμελητών), που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο πλαίσιο της παροχής νομικής βοήθειας, κατά τις διατάξεις του υπό ψήφιση νόμου. Η δαπάνη αυτή, που εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα και από την έκδοση κ.υ.α., εκτιμάται στο ποσό των 3.500.000 ευρώ περίπου. (άρθρα 7 παρ. 1, 9 παρ. 1 και 13)

2. Ενδεχόμενη δαπάνη από:

i) Τη μετάφραση αιτήσεων προσώπων, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα για την παροχή νομικής βοήθειας από άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και των σχετικών δικαιολογητικών, εφόσον τούτο ζητείται από τους ενδιαφερόμενους. (άρθρο 11)

ii) Την απόδοση, στους δικαιούχους νομικής βοήθειας, των ποσών που τυχόν έχουν προκαταβάλει, στην περίπτωση έκδοσης δικαστικών αποφάσεων οι οποίες επιβάλλουν τα έξοδα σε βάρος του αντιδίκου των δικαιούχων νομικής βοήθειας ή άλλων προσώπων.

(άρθρο 12 παρ. 2)

Οι ανωτέρω δαπάνες θα καλύπτονται από πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

3. Απώλεια εσόδων από:

i) Τη διεξαγωγή ατελώς, της διαδικασίας για την παροχή νομικής βοήθειας, κατά τις διατάξεις του υπό ψήφιση νόμου. (άρθρο 2 παρ. 3)

ii) Την παροχή και σε άλλες κατηγορίες ατόμων [πλέον αυτών που λαμβάνουν κατά τις κείμενες διατάξεις (Κεφ. ΚΒ΄ του Κ.Πολ.Δ.) το ευεργέτημα της πενίας] απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής μέρους ή του συνόλου των εξόδων (τελών χαρτοσήμου, τέλους δικαστικού ενσήμου και των προσαυξήσεων αυτών κ.λπ.) της διαδικασίας σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα. (άρθρο 9 παρ. 2)

4. Ενδεχόμενη απώλεια εσόδων, από τυχόν απαλλαγή των δικαιούχων παροχής νομικής βοήθειας, από την υποχρέωση προκαταβολών υπέρ του Δημοσίου (10% του εκάστοτε οριζόμενου ελάχιστου ορίου δικηγορικής αμοιβής), σε περίπτωση αδυναμίας καταβολής του ανωτέρω ποσού. (άρθρα 7 παρ. 4 και 9 παρ. 5)

Οι ανωτέρω απώλειες εσόδων θα καλυφθούν κατά ένα μέρος τους από την αύξηση εσόδων που αναμένεται να προκύψει από την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 7 παρ. 4, 9 παρ. 5 και 12 παρ. 2 και κατά το υπόλοιπο μέρος αυτών από άλλες πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού.

II. Επί του προϋπολογισμού των οικείων Δικηγορικών Συλλόγων

Απώλεια εσόδων, από τη μη παρακράτηση ποσοστού υπέρ του οικείου δικηγορικού συλλόγου, για την καταβαλλόμενη σε δικηγόρους υπηρεσίας αποζημίωση, στο πλαίσιο της παρεχόμενης νομικής βοήθειας.

(άρθρο 15 παρ. 1)

Η ανωτέρω απώλεια εσόδων θα καλυφθεί από άλλες πηγές εσόδων των οικείων Δικηγορικών Συλλόγων.

Αθήνα, 11 Δεκεμβρίου 2003

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ν. Χριστοδουλάκης

Φ. Πετσάλνικος

ΕΚΘΕΣΗ

Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους

(άρθρο 75 παρ. 1 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος»

Α. Με τις διατάξεις του υπόψη νομοσχεδίου, θεσμοθετείται η παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες που διαθέτουν χαμηλό εισόδημα και ρυθμίζονται τα συναφή θέματα. Ειδικότερα:

I. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

1.α. Ορίζονται, ως δικαιούχοι, της παρεχόμενης, κατά τις διατάξεις του υπό ψήφιση νόμου, νομικής βοήθειας, οι χαμηλού εισοδήματος πολίτες κράτους – μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και οι πολίτες τρίτων κρατών, που κατοικούν ή διαμένουν συνήθως στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

β. Ως πολίτες χαμηλού εισοδήματος, για την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, νοούνται εκείνοι των οποίων το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει τα δύο τρίτα των κατώτατων ετήσιων ατομικών αποδοχών, που προβλέπει η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας. (άρθρο 1)

2. Καθορίζεται η διαδικασία, που ακολουθείται για την κατά τα ανωτέρω παροχή της νομικής βοήθειας. Μεταξύ άλλων, προβλέπονται τα ακόλουθα:

α. Για την παροχή της νομικής βοήθειας, απαιτείται σχετική αίτηση του δικαιούχου, με το οριζόμενο περιεχόμενο, η οποία συνοδεύεται από τα ενδεικτικώς αναφερόμενα δικαιολογητικά.

β. Η διαδικασία διεξάγεται ατελώς και δεν είναι υποχρεωτική η παράσταση με δικηγόρο. (άρθρο 2)

3.α. Προσδιορίζεται η διαδικασία επιλογής και διορισμού συνηγόρου υπηρεσίας, από καταστάσεις, που καταρτίζονται μηνιαία, από τους οικείους δικηγορικούς συλλόγους.

β. Οι διοριζόμενοι δικηγόροι, συμβολαιογράφοι ή δικαστικοί επιμελητές, οφείλουν να δέχονται και να εκτελούν την εντολή, δίχως αξίωση προκαταβολής αμοιβής ή δικαιωμάτων. (άρθρο 3)

4. Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την παύση, την ανάκληση και τον περιορισμό της παρεχόμενης νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος. Μεταξύ άλλων προβλέπεται ότι, μαζί με την ανάκληση μπορεί να επιβληθεί στον αιτούντα, που έχει επιτύχει την παροχή της νομικής στήριξης με αναληθή στοιχεία, χρηματική ποινή από δεκαπέντε (15) έως εκατόν πενήντα (150) ευρώ, η οποία δεν θίγει την υποχρέωση καταβολής των ποσών από τα οποία απαλλάχθηκε. (άρθρο 4)

5. Προβλέπεται η δυνατότητα παροχής συμβουλευτικής βοήθειας επί ποινικών και πολιτικών υποθέσεων, από τους αρμόδιους εισαγγελείς υπηρεσίας και τους προέδρους υπηρεσίας των κατά τόπους αρμόδιων δικαστηρίων αντίστοιχα, η οποία συνίσταται στην ενημέρωση των ενδιαφερόμενων πολιτών, για τη δυνατότητα ένταξής τους στο σύστημα νομικής βοήθειας. (άρθρο 5)

II. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Με τις διατάξεις του κεφαλαίου αυτού, ρυθμίζονται τα θέματα που σχετίζονται με την παρεχόμενη νομική βοήθεια επί ποινικών υποθέσεων. Μεταξύ άλλων, προβλέπονται τα ακόλουθα:

α. Καθορίζεται η αρμόδια αρχή, για την εξέταση της αίτησης παροχής νομικής βοήθειας, που συνίσταται στο διορισμό συνηγόρου υπέρ κατηγορουμένου, στις οριζόμενες περιπτώσεις.

β. Καθορίζονται οι προϋποθέσεις, για την κατά τα ανωτέρω παροχή νομικής βοήθειας και προβλέπεται ότι, ειδικά, για την άσκηση αίτησης αναίρεσως και την παράσταση ενώπιον του Αρείου Πάγου, ο δικαιούχος προκαταβάλλει υπέρ του Δημοσίου, ποσό ίσο με το 10% του εκάστοτε οριζόμενου ελάχιστου ορίου δικηγορικής αμοιβής, εκτός εάν αδυνατεί να καταβάλει το ανωτέρω ποσό, οπότε είναι δυνατή η απαλλαγή του από την υποχρέωση αυτή. (άρθρα 6-7)

III. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Ρυθμίζονται τα θέματα, που αναφέρονται στην παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος, επί υποθέσεων αστικού και εμπορικού χαρακτήρα. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων ορίζονται τα εξής:

1. Καθορίζεται η αρμόδια αρχή για την εξέταση των αιτήσεων παροχής νομικής βοήθειας στις προαναφερόμενες υποθέσεις. Κατά της απόφασης της ανωτέρω αρχής, ο αιτών δύναται να ασκεί, ενώπιον του πολυμελούς πρωτοδικείου, προσφυγή, που εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. (άρθρο 8)

2. Καθορίζεται το περιεχόμενο της παρεχόμενης βοήθειας στις ανωτέρω υποθέσεις. Ειδικότερα ορίζονται τα εξής:

α. Η παροχή νομικής βοήθειας στις υποθέσεις αυτές συνίσταται:

i) Σε απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής μέρους ή του συνόλου των ενδεικτικά καθοριζόμενων εξόδων της διαδικασίας (τελών χαρτοσήμου, τέλους δικαστικού ενσήμου, τέλους απογράφου, μετά των προσαυξήσεων αυτών, των δικαιωμάτων των μαρτύρων, των πραγματοποιώνων, των δικαιωμάτων ή της αμοιβής του διοριζόμενου δικηγόρου, συμβολαιογράφου και δικαστικού επιμελητή), καθώς και απαλλαγή από την υποχρέωση εγγυοδοσίας για τα έξοδα αυτά. Σε περίπτωση προσώπου, που κατοικεί ή διαμένει σε άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εν λόγω βοήθεια μπορεί να περιλαμβάνει και: α) αμοιβή διερμηνέα, β) έξοδα επίσημης μετάφρασης των σχετικών εγγράφων και γ) έξοδα, στα οποία υποβάλλεται ο αιτών, για μετακίνηση προσώπων, που συνδέονται με την υποστήριξη του αιτήματος αυτού.

ii) στο διορισμό δικηγόρου, συμβολαιογράφου και δικαστικού επιμελητή, για την παροχή της αναγκαίας συνδρομής, εφόσον τούτο ζητηθεί ειδικά.

β. Η νομική βοήθεια παρέχεται χωριστά για κάθε δίκη, ισχύει για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας σε κάθε δικαστήριο και καλύπτει και την αναγκαστική εκτέλεση της απόφασης.

γ. Καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την παροχή νομικής βοήθειας, στις περιπτώσεις άσκησης και υποστήριξης ένδικων μέσων και βοηθημάτων.

δ. Επιβάλλεται στον δικαιούχο της νομικής βοήθειας η υποχρέωση να προκαταβάλει, υπέρ του Δημοσίου, ποσό

ίσο προς το 10% του εκάστοτε οριζόμενου ελάχιστου ορίου δικηγορικής αμοιβής. Η ρύθμιση αυτή, εφαρμόζεται και στην περίπτωση διορισμού συνηγόρου για την παροχή νομικών συμβουλών υπέρ προσώπου, που έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα, για δίκη ή διαδικαστική ενέργεια, που λαμβάνουν χώρα σε άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρέχεται, πάντως, η δυνατότητα απαλλαγής από την υποχρέωση αυτή, στην περίπτωση που ο δικαιούχος της βοήθειας, αδυνατεί να καταβάλλει το ανωτέρω ποσό.

ε. Η παροχή της ανωτέρω νομικής βοήθειας, δεν επηρεάζει την υποχρέωση καταβολής στον αντίδικο των εξόδων, που επιδικάστηκαν.

(άρθρα 9 και 10 περ. β΄ και γ΄)

3.α. Ορίζονται οι δικαιούχοι νομικής βοήθειας, σε υποθέσεις αστικού ή εμπορικού χαρακτήρα, στην περίπτωση που οι αιτούντες τη βοήθεια αυτή έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους σε άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην περίπτωση αυτή, η νομική βοήθεια μπορεί να συνίσταται και στο διορισμό συνηγόρου για την παροχή νομικών συμβουλών για τη διευθέτηση της διαφοράς, πριν εισαχθεί αυτή ενώπιον δικαστηρίου.

β. Παρέχεται η δυνατότητα για το διορισμό συνηγόρου, για την παροχή νομικών συμβουλών και υπέρ προσώπων, που κατοικούν ή διαμένουν συνήθως στην Ελλάδα, αλλά ζητούν την παροχή νομικής βοήθειας για δίκη ή διαδικαστική ενέργεια, που διεξάγονται σε άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέχρι την παραλαβή της σχετικής αίτησης, για την παροχή νομικής βοήθειας, από την αρμόδια αρχή του αλλοδαπού κράτους – μέλους. (άρθρο 10)

4.α. Ορίζεται το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ως αρμόδια αρχή, για την παραλαβή αιτήσεων προσώπων, που κατοικούν ή διαμένουν συνήθως στην Ελλάδα, για την παροχή νομικής βοήθειας από άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας 2003/8/ΕΚ του Συμβουλίου.

β. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, παρέχει στον αιτούντα την οριζόμενη συνδρομή, η οποία εφόσον ζητηθεί, περιλαμβάνει και τις απαραίτητες μεταφράσεις της αίτησης και των συνοδευτικών αυτής δικαιολογητικών εγγράφων, που παρέχονται χωρίς δαπάνη του αιτούντος.

γ. Καθορίζεται η διαδικασία για τη διαβίβαση των σχετικών με την ανωτέρω βοήθεια, αιτήσεων και δικαιολογητικών εγγράφων στις αρμόδιες αρχές των αλλοδαπών κρατών. (άρθρο 11)

IV. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Ρυθμίζονται τα σχετικά με την εφαρμογή των προτεινόμενων διατάξεων οικονομικά θέματα. Ειδικότερα προβλέπονται τα ακόλουθα:

1.α. Η εκκαθάριση των εξόδων της δίκης, περιλαμβάνει και τα έξοδα από τα οποία έχει απαλλαγεί ο δικαιούχος της νομικής βοήθειας, καθώς και την αποζημίωση του δικηγόρου και κάθε άλλου προσώπου που βαρύνει το Δημόσιο, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες ρυθμίσεις.

β. Στην περίπτωση, που τα έξοδα της δίκης επιβάλλονται σε βάρος του αντίδικου του δικαιούχου, τα έξοδα από τα οποία έχει απαλλαγεί ο δικαιούχος και η αποζημίωση δικηγόρου και κάθε άλλου προσώπου, που βαρύνουν το Δημόσιο, επιδικάζονται υπέρ του τελευταίου και εισπράττονται κατά τον ΚΕΔΕ. Στον δικαιούχο αποδίδεται το ποσό που τυχόν έχει προκαταβάλει. (άρθρο 12)

2. Προβλέπεται ότι, για την κάλυψη της αποζημίωσης δικηγόρων και άλλων προσώπων, που παρέχουν τις υπηρεσίες τους, στο πλαίσιο του θεσμοθετούμενου, με τις προτεινόμενες διατάξεις, συστήματος νομικής βοήθειας, εγγράφεται κατ' έτος στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ειδική πίστωση. (άρθρο 13)

3.α. Η αποζημίωση των δικηγόρων υπηρεσίας, των συμβολαιογράφων, των δικαστικών επιμελητών και των άλλων προσώπων, που παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο ανωτέρω πλαίσιο, καθορίζεται με κ.υ.α.. Η ανωτέρω αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τα προβλεπόμενα κατώτατο όρια των αμοιβών αυτών. Με κοινή υπουργική απόφαση, επίσης, καθορίζεται και η διαδικασία εκκαθάρισης και είσπραξης της αποζημίωσης, καθώς και της προκαταβολής των εξόδων από τον δικαιούχο της βοήθειας.

β. Ορίζεται η διοίκηση του αρμόδιου δικαστηρίου, ως το αρμόδιο όργανο, για τη συγκέντρωση των αιτήσεων και των σχετικών δικαιολογητικών των δικαιούχων δικηγόρων κ.λπ. και για τη διαβίβασή τους στο Υπουργείο Δικαιοσύνης. (άρθρο 14)

4. Προβλέπεται ότι, δεν εκδίδεται το προβλεπόμενο από τις κείμενες διατάξεις γραμμάτιο προείσπραξης δικηγορικής αμοιβής στις περιπτώσεις:

α. Καταβολής αποζημίωσης στους δικηγόρους υπηρεσίας στο πλαίσιο εφαρμογής του υπό ψήφιση νόμου. Στην περίπτωση αυτή δεν διενεργείται ούτε παρακράτηση ποσοστού υπέρ του οικείου δικηγορικού συλλόγου.

β. Παροχής νομικής βοήθειας από δικηγόρους, που ενεργούν στο πλαίσιο προγραμμάτων νομικής αρωγής μη κρατικών φορέων, οι οποίοι δεν λαμβάνουν αμοιβή για την παροχή των υπηρεσιών τους. (άρθρο 15)

5. Ορίζεται ότι, κατά την παροχή νομικής βοήθειας σε υποθέσεις εμπορικού και αστικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 194 – 204 (Κεφ. ΚΒ') του Κ.Πολ.Δ., περί παροχής του ευεργετήματος της πενίας. (άρθρο 16)

Β. Από τις προτεινόμενες διατάξεις, προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

I. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού

1. Ετήσια δαπάνη για την κάλυψη της αποζημίωσης δικηγόρων και άλλων προσώπων (συμβολαιογράφων, δικαστικών επιμελητών), που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο πλαίσιο της παροχής νομικής βοήθειας, κατά τις διατάξεις του υπό ψήφιση νόμου. Η δαπάνη αυτή, που εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα και από την έκδοση κ.υ.α., εκτιμάται στο ποσό των 3.500.000 ευρώ περίπου. (άρθρα 7 παρ. 1, 9 παρ. 1 και 13)

2. Ενδεχόμενη δαπάνη από:

i) Τη μετάφραση αιτήσεων προσώπων, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα για την παροχή νομικής βοήθειας από άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και των σχετικών δικαιολογητικών, εφόσον τούτο ζητείται από τους ενδιαφερόμενους. (άρθρο 11)

ii) Την απόδοση, στους δικαιούχους νομικής βοήθειας, των ποσών που τυχόν έχουν προκαταβάλει, στην περίπτωση έκδοσης δικαστικών αποφάσεων οι οποίες επιβάλλουν τα έξοδα σε βάρος του αντιδίκου των δικαιούχων νομικής βοήθειας ή άλλων προσώπων.

(άρθρο 12 παρ. 2)

3. Απώλεια εσόδων από:

i) Τη διεξαγωγή ατελώς, της διαδικασίας για την παροχή νομικής βοήθειας, κατά τις διατάξεις του υπό ψήφιση νόμου. (άρθρο 2 παρ. 3)

ii) Την παροχή και σε άλλες κατηγορίες ατόμων [πλέον αυτών που λαμβάνουν κατά τις κείμενες διατάξεις (Κεφ. ΚΒ' του Κ.Πολ.Δ.) το ευεργέτημα της πενίας] απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής μέρους ή του συνόλου των εξόδων (τελών χαρτοσήμου, τέλους δικαστικού ενσήμου και των προσαυξήσεων αυτών κ.λπ.) της διαδικασίας σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα.

(άρθρο 9 παρ. 2)

4. Ενδεχόμενη απώλεια εσόδων, από τυχόν απαλλαγή των δικαιούχων παροχής νομικής βοήθειας, από την υποχρέωση προκαταβολών υπέρ του Δημοσίου (10% του εκάστοτε οριζόμενου ελάχιστου ορίου δικηγορικής αμοιβής), σε περίπτωση αδυναμίας καταβολής του ανωτέρω ποσού. (άρθρα 7 παρ. 4 και 9 παρ. 5)

5. Αύξηση εσόδων από την είσπραξη προκαταβολών (10% του εκάστοτε οριζόμενου ελάχιστου ορίου δικηγορικής αμοιβής), από τους δικαιούχους νομικής βοήθειας, στις περιπτώσεις άσκησης αιτήσεως: i) αναιρέσεως και παράστασης ενώπιον του Αρείου Πάγου, ii) για την παροχή νομικής βοήθειας, σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα. (άρθρα 7 παρ. 4 και 9 παρ. 5)

6. Ενδεχόμενη αύξηση εσόδων, από την επιδίκαση, υπέρ του Δημοσίου και είσπραξη από αυτό, δικαστικών εξόδων, από τα οποία απαλλάχθηκαν οι δικαιούχοι νομικής βοήθειας και των αποζημιώσεων δικηγόρων και άλλων προσώπων, που έχει καταβάλει το Δημόσιο, στο πλαίσιο της παρεχόμενης, κατά τις διατάξεις του υπό ψήφιση νόμου, νομικής βοήθειας, στις περιπτώσεις έκδοσης δικαστικών αποφάσεων, που επιβάλλουν τα έξοδα σε βάρος των αντιδίκων των δικαιούχων της ανωτέρω βοήθειας ή άλλων προσώπων. (άρθρο 12 παρ. 2)

II. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού, του προϋπολογισμού του ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. και των λοιπών φορέων της παρ. 2 του άρθρου 4 του ν. 663/1977 (ΦΕΚ 215 Α')

Ενδεχόμενη αύξηση εσόδων, από τυχόν επιβολή χρηματικής ποινής από δεκαπέντε (15) έως εκατόν πενήντα (150) ευρώ, στους αιτούντες την παροχή νομικής βοήθειας και επιτυγχάνοντες αυτήν με αναληθή αίτηση ή στοιχεία. (άρθρο 4 παρ. 3)

III. Επί του προϋπολογισμού των οικείων Δικηγορικών Συλλόγων

Απώλεια εσόδων, από τη μη παρακράτηση ποσοστού υπέρ του οικείου δικηγορικού συλλόγου, για την καταβαλλόμενη σε δικηγόρους υπηρεσίας αποζημίωση, στο πλαίσιο της παρεχόμενης νομικής βοήθειας.

(άρθρο 15 παρ. 1)

Αθήνα, 5 Δεκεμβρίου 2003

Ο Γενικός Διευθυντής

Βασίλειος Κατριβέσης